

DR ERNST CHRISTOF SUTTNER, OFFENBARUNG, GNADE UND KIRCHE BEI A. S. CHOMJAKOV (DAS ÖSTLICHE CHRISTENTUM. NEUE FOLGE, HEFT 20). AUGUSTINUS — VERLAG WÜRZBURG 1967.

Др Ернст Кристоф Сутнер је учинио срећан избор кад се одлучио да у једној дисертацији под горњим насловом обради Хомјаковљево учење о откровењу, благодати и цркви, јер је ово учење у току времена, постепено али сигурно, упливисало православну теолошку мисао не само у словенским већ и несловенским православним црквама, те сачињава саставни део православне теологије која се стога не може проучавати, а да се при том не узме у обзир и теологија Хомјакова. Стога Хомјаковљева теологија, с обзиром на карактеристике времена кад се појавила Сутнерова дисертација, није без икаквог екуменског значаја, који не мора да је увек позитиван, већ, напротив, негативан, али која мора да се познаје да би се разумели неки теолошки ставови по битним екуменским проблемима. Према томе др Сутнер се одлучио за тему дисертације, чија је обрада потребна и добродошла у наше време.

Др Сутнер је уложио много труда и напора да темељно и свестрано обради постављене теме и да једну оригиналну заокружену целину која на прегледан начин пружа Хомјаковљеву теолошку мисао. У овоме је успео, јер је при обради тема искористио многобројне изворе и литературу која обухвата скоро све што се по питању обрађених тема појавило. Срећна је околност што др Сутнер влада страним језицима, чак и руским, па је могао да дође до жељеног циља, искоришћавајући не само изворе и литературу која се односи на постављене теме, већ и литературу аутора чијим се делима служио Хомјаков у свом раду. Тако је гледао Хомјакова туђим очима које су га посматрале са различитих позиција и аспеката. Али, он је гледао Хомјакова и његовим сопственим очима, трудећи се да га разуме из њега самог, са његових позиција и принципијелних ставова и да свој суд о њему и његовом теолошком раду. Ово није нимало лака ствар. Утолико је теже што терминологија Хомјакова није строго одређена и фиксирана по свом значењу. Јер док понекад исти изрази имају различита значења, дотле различити изрази значе исто, па је било потребно продрети у њихово право значење из самих Хомјаковљевих излагања. Али, ове потешкоће су успешно савлађиване, па је др Сутнер који се, додуше, није упуштао у обраду Хомјаковљевих историских и философских идеја, ипак успео да на основу ових и других, теолошких дела, западној теологији пружи за њу интересантне али недовољно познате резултате Хомјаковљеве теологије, којој се западна теологија није у довољној мери посвећивала.

Др Сутнер је указао на то да је дошло до неслагања између Хомјаковљеве теолошке мисли и руске традиционалне црквене теологије због тога што Хомјаков није обратио довољно пажње на сотериологију (учење о спасењу) и есхатологију (учење о последњим догађајима историје света и спасења), без којих се не може довољно разумети учење у вези са постављеним темама, нити у довољној мери видети смисао откровења, благодати и цркве. Сем тога, др Сутнер је указао на још једну значајну чињеницу, наиме, на развитак унутар Хомјаковљеве теологије који значи напуштање неких ставова које је у прво време теологизирања заступао. Тако је аутор направио уобичајено погрешно мишљење да је Хомјаков од почетка до краја остао веран својим првобитним ставовима у свему и да никакав напредак није учинио у развијању теолошке мисли.

Др Сутнер је, углавном, верно приказао Хомјаковљеву теологију коју је он као неатеолог по професији могао да развије, иако ту и тамо може по нешто да се примети. Тако, православним теолозима може да изгледа чудновато да је по Хомјакову, како га приказује др Сутнер, освећење претходило оправдању, јер је и Хомјаков израстао из православне средине, где је могао само супротно да научи. Али, изгледа, да се ово тврђење не може одржати кад се узму у обзир нека места из Хомјаковљевих дела, где се говори о оправдању у вези са страшним судом. Ту се говори такође и о крштењу којим се добија опроштај грехова, па се може рећи да у томе долази до изражаја учење о оправдању, иако се сам овај израз уопште не спомиње. Ту се још каже да ће људи на страшном суду бити оправдани, јер нису успели да се довољно освете. Пошто Хомјаков понекад употребљава исте изразе са различитим значењем и различите изразе са истоветним значењем, како је у почетку већ речено, то се овде под оправдањем на страшном суду може разумети оправдање у смислу посведочавања милости, као што је и оправдање светом тајном крштења такође посведочавање милости, јер се оправдавамо забадава. А суд по милости је учење Јеванђеља. Јер је Исус Христос рекао: „Благо милостивима, јер ће бити помиловани“.

Но, и поред извесних замерки које се могу учинити, ипак рад др Сутнера представља озбиљан допринос богословској науци. Он је доказао да уме озбиљно и успешно да ради на науци, па се с правом могу полагати наде у његов будући плодан научни рад.

Проф. Др Дим. ДИМИТРИЈЕВИЋ